

Діброва О. Л.
аспірантка кафедри фінансів
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна
Науковий керівник: д. е. н., проф. Слатвінська М. О.

ВЕКТОРИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

За роки незалежності України, податкова система пройшла складний шлях становлення та розвитку, який супроводжувався процесами реформування. Результатом податкових змін стали глибокі соціально-економічні трансформації. Однак, у відповідь на сучасні виклики, вітчизняна економіка потребує виважених кроків на шляху модернізації податкової системи, зокрема в частині податку на доходи фізичних осіб.

Ключовим аспектом модернізації податку на доходи фізичних осіб є збалансування фіскальних пріоритетів з регулюючим потенціалом даного податку. В даному контексті як пріоритетний вектор слід розглядати формування потужного «середнього класу» платників податків шляхом диференціації умов оподаткування.

Реалізація такого проекту можлива за умови впровадження виваженої багатоступеневої прогресії в оподаткуванні доходів фізичних осіб та здійснення заходів щодо підвищення ефективності податкових знижок та податкових соціальних пільг.

Запровадження прогресії в оподаткуванні фізичних осіб є необхідним кроком задля нівелювання значних диспропорцій при оподаткуванні доходів від зайнятості.

Варто також зазначити, що застосування виваженої багатоступеневої прогресії, на відміну від простої підрозрядної прогресії, нівелює такі «побічні» ефекти в оподаткуванні як демотивація ділової активності щодо росту особистого доходу, підвищення рівня заробітних плат та повноти їх декларування. Насамперед йдеться про багатоступеневу прогресію, за якої ставка податку зростає лише на ту частину доходу, яка перевищує верхню межу попереднього ступеню.

Позитивним наслідком таких змін може стати зниження необхідності державної соціальної підтримки деяких категорій платників податку з числа працюючого населення та зниження перманентної конфліктогенності суспільства на економічному тлі.

Загрозами введення прогресивної шкали оподаткування ПДФО виступає підвищення ризику тінізації високих та надвисоких доходів та ускладнення в адмініструванні податку.

Однак на сьогодні в Україні вже склалися об'єктивні організаційно-фінансові передумови для ведення прогресивного оподаткування доходів фізичних осіб, а саме мова йде про поспішне апробування сучасних технологій подання податкової звітності, що можуть бути застосовані при всеохоплюючому декларуванні доходів.

Безперечно, введення всеохоплюючого декларування доходів, слід розглядати як тригер модернізації оподаткування доходів фізичних осіб. З одного боку, декларування як запорука легалізації доходів фізичних осіб, сприятиме зміцненню фіскальної складової податку, а з іншого – стимулюватиме платників податків до участі у формальному ринку праці, де вони виступатимуть офіційними учасниками податкових відносин з правом на податкові знижки і соціальні пільги. До того ж введення всеохоплюючого декларування доходів фізичних осіб сприятиме поширенню цифрових технологій у галузі державних послуг, що в свою чергу підвищить рівень податково-фінансової грамотності платників та спростить державний контроль щодо даного податку [1].

Важливими інструментами податкового регулювання в частині ПДФО виступають податкові соціальні пільги та податкові знижки.

З урахуванням того, що ПСП виступає основним інструментом, направленим на зниження податкового навантаження з ПДФО для осіб, які потребують державної підтримки, можна зробити висновок про його недостатню ефективність та значний потенціал даного інструменту за умови коригування прожиткового мінімуму у відповідності до економічних реалій з урахуванням інфляційного фактору та надання податкової соціальної пільги в повному обсязі прожиткового мінімуму [2].

Наразі процедура надання податкових знижок є досить ускладненою, зокрема, порядок надання компенсацій з сум сплаченого доходу не пов'язаний з порядком сплати податку на нього. Так, за більшість платників податків з доходу фізичних осіб, найманих працівників, зазначений податок сплачує роботодавець одночасно з нарахуванням заробітної плати, в той час як підставою для нарахування податкової знижки є подання річної податкової декларації з зазначенням конкретних сум до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику [1]. Тому в умовах низької податкової грамотності населення і відсутності обов'язкового декларування доходів для багатьох категорій найманих працівників, більшість громадян не використовують своє право на отримання податкових знижок. Пропонуємо закласти вирахування податкової знижки безпосередньо в методику оподаткування заробітної плати податком на доходи фізичних осіб.

Отже, в контексті модернізації податкової системи України взагалі, все більшої актуальності набуває модернізація податку на доходи фізичних осіб, зокрема. Як основні вектори реалізації такого проекту розглядається впровадження виваженої багатоступеневої прогресії в оподаткуванні доходів фізичних осіб з введенням всеохоплюючого декларування доходів, а також здійснення заходів щодо підвищення ефективності податкових знижок та податкових соціальних пільг.

Література:

1. Національні економічні стратегії розвитку в глобальному середовищі. URL: <https://razumkov.org.ua/novyny/natsionalni-ekonomichni-strategii-rozvytku-v-globalnomu-seredovyschi>
2. Діброва О.Л. Податок на доходи фізичних осіб: фіскальний та регулюючий потенціал. Сучасні проблеми економіки та фінансів: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 28 жовтня 2020 р. Київ, 2020 С. 89-91